Antibiotický týden, který upozorňuje na chybné užívání léků, podpořil i Liberecký kraj

6.1.2025 - Jan Mikulička | Krajský úřad Libereckého kraje

„Právě takové akce a kampaně, jakou je Antibiotický týden, jsou k šíření osvěty nepostradatelné. Nesprávné užívání antibiotik s sebou přináší mnohá úskalí a je potřeba si uvědomit, že pro většinu onemocnění mimo nemocnici zpravidla není nasazení antibiotik nutné," uvedl Vladimír Richter, krajský radní pro resort zdravotnictví.

Odolnost bakterií na účinky antibiotik, to je antibiotická nebo také antimikrobiální rezistence (AMR). Problém, který se může kdykoli začít týkat každého z nás. To, jak rychle bude antibiotická rezistence narůstat, záleží především na našem zodpovědném chování k antibiotikům, ale i na systému zvládání již existujících rezistentních kmenů bakterií, a to především v nemocniční péči. Téma letošního Evropského antibiotického dne „Antibiotická rezistence je neviditelná, ale pacienti ne“ poukazuje především na dopady antibiotické rezistence na životy lidí a vtahuje pacienty do diskuze o tématu.

Antibiotická rezistence je globální problém. Proto doporučení Evropské rady, přijaté dne 13. června 2023, nastiňuje pět cílů týkajících se spotřeby antimikrobiálních látek a antimikrobiální odolnosti, kterých má EU a jednotlivé členské státy dosáhnout do roku 2030, přičemž výchozím rokem je rok 2019.

„Příznivou zprávou je dlouhodobý pokles podílu takzvaného zlatého stafylokoka známeho také pod zkratkou MRSA. Data Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) ukazují, že České republice se podařilo v roce 2023 téměř o 5% snížit výskyt infekcí zlatým stafylokokem, který odolává léčbě nejen oxacilinem, ale i řadě dalších antibiotik. Navzdory tomuto pozitivnímu vývoji zůstává ale MRSA důležitým patogenem. Zlatý stafylokok je jednou z nejčastějších příčin infekcí krevního řečiště. Tyto infekce jsou významnou příčinou závažných komplikací i úmrtí, a to zejména v nemocniční péči,“ uvedla hlavní hygienička a ředitelka Státního zdravotního ústavu Barbora Macková.

Téměř o čtvrtinu se ale Česká republika v roce 2023 zhoršila v boji s výskytem infekcí krevního řečiště vyvolaných *Escherichia coli* rezistentní k 3. generaci cefalosporinů a dokonce o téměř 190 % se propadla za stejné období v úspěšnosti boje s výskytem infekcí krevního řečiště způsobených bakteriemi *Klebsiella pneumoniae* rezistentních k rezervním antibiotikům – karbapenemům (viz. tabulka na foto s také v příloze).

„Incidence infekcí krevního řečiště vyvolaných E. coli rezistentních k 3. generaci cefalosporinů se v porovnání s referenčním rokem 2019 zvýšila o 24,2 %, (nárůst incidence z 6,56 v roce 2019 na 8,2 na 100 000 obyvatel v roce 2023). Alarmující je pak incidence karbapenem-rezistentních K. pneumoniae, která ve stejném období vzrostla o 189 % (z 0,09 v roce 2019 na 0,26 na 100 000 obyvatel v roce 2023). Zatímco v celoevropském měřítku incidence E. coli rezistentních k 3. generaci cefalosporinů klesla o 3,6% (z 10,7 v roce 2019 na 10,4 na 100 000 obyvatel v roce 2023) a incidence karbapenem rezistentních K. pneumoniae stoupla o 57,5 % (z 2,5 v roce 2019 na 4 na 100 000 obyvatel v roce 2023). Česká republika tak spolu s ostatními evropskými zeměmi nijak nepokročila směrem k dohodnutému cíli snížení incidence do roku 2030,“ konstatuje Helena Žemličková, vedoucí Národní referenční laboratoře pro antibiotika Státního zdravotního ústavu.

„Pro boj s antimikrobiální rezistencí v nemocniční péči je velice zásadní odpovídající odborné

personální zajištění prevence a kontroly infekcí a navýšení izolačních možností pro hospitalizované pacienty. Stejně tak je i podstatné dbát na komplexní strategie používání antibiotik na lokální i národní úrovni. Ačkoliv nemocniční infekce představují významný problém pro kvalitu poskytované péče i bezpečí našich pacientů z hlediska vzniku některých infekčních komplikací, obávám se, že nebude ani do budoucna v silách žádné země jim zcela zabránit,“ uvedla Lucie Bareková, vedoucí Národního referenčního centra pro infekce spojené se zdravotní péčí. „Ačkoli vnímáme, že se stále zlepšuje přístup českých nemocnic v míře pozornosti a opatření věnovaných boji s antibiotickou rezistencí, včetně zlepšování informovanosti personálu o postupech zaměřených na možnosti předcházení vzniku těchto infekcí, data dokazují, že je nutné v rámci mezirezortní spolupráce usilovat o výchovu a školení dalších odborníků, kteří budou garanty prevence a kontroly nemocničních infekcí na jednotlivých pracovištích. Pomohlo by i navýšení počtu jednolůžkových pokojů pro možnost samostatné izolace infikovaných pacientů.“

Další rovinou boje s antibiotickou rezistencí je zodpovědné předepisování a užívání antibiotik u každého jednotlivého pacienta. *„Hovoříme zde o globální hrozbě pro veřejné zdraví. Jsme zvyklí, že mnoho běžných bakteriálních infekcí už od dětství řešíme antibiotiky, od angín a nejrůznějších vnitřních zánětů až například po kožní problémy. Myslíme ale někdy na to jak bychom takovým nemocem čelili, kdyby antibiotika přestala zabírat? A pokud ano, jsme schopni pro snížení tohoto rizika být zodpovědnější při užívání antibiotik?“* připomněla Barbora Macková.

„Také Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně se snaží o omezení zbytečného podávání antibiotik, a to účastí v mezioborové pracovní skupině pro antibiotika, která řeší zbytečné podávání antibiotik v léčbě lokálních infekcí a v prevenci například ve stomatologii, ortopedii či kardiologii,“ uvedl předseda společnosti Štěpán Svačina.

„K boji proti antibiotické rezistenci přispívají také farmaceuti různých odborností. Kliničtí farmaceuti například kontrolou a individualizací antibiotické terapie. Farmaceuti v lékárně při výdeji antibiotik kontrolují dávkování, informují pacienty o tom, že antibiotika by měla být užívána v přesně stanovených intervalech a že je nutné dodržet předepsanou dobu léčby. Zároveň vysvětlují správné užívání antibiotik a režimová opatření, upozorňují na možné vedlejší účinky a kontrolují, díky možnosti nahlížení do lékového záznamu, případné interakce s dalšími užívanými léky. Potřeba je myslet i na možné interakce antibiotik s potravinami a doplňky stravy. Česká lékárnická komora pro své členy organizuje řadu vzdělávacích akcí, z nichž některé jsou zaměřeny právě na problematiku antibiotické rezistence, “ popsal Aleš Krebs, prezident České lékárnické komory.

Jako globální hrozbu vnímá antibiotickou rezistenci také ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv, Tomáš Boráň. *„Důležitým článkem v boji s antibiotickou rezistencí je pokračování ve vzdělávání lékařů směrem k racionální antibiotické terapii. Důležité je také zajištění dostupných antiinfektiv tak, aby nemusela být kvůli výpadkům základních antiinfektiv využívána medikace záložní.“*

Více informací od Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) naleznete na jejich webu. https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/european-antibiotic-awareness-day-eaad-2024.

https://www.kraj-lbc.cz/aktuality/antibioticky-tyden-ktery-upozornuje-na-chybne-uzivani-leku-podporil-i-liberecky-kraj-n575710.htm